

Tema 6. La creació

La doctrina de la creació és la primera resposta als interrogants fonamentals de l'home sobre el seu origen i la seva fi.

07/01/2011

Introducció

La importància de la veritat de la creació consisteix en el fet que és «el fonament de tots els projectes divins de salvació; [...] és l'inici de la història de la salvació, que culmina en Crist» (*Compendi* 51). Tant la

Bíblia (*Gn* 1,1) com el credo comencen amb la confessió de fe en el Déu creador.

A diferència dels altres grans misteris de la nostra fe (la Trinitat i l'encarnació), la creació «és una primera resposta als interrogants fonamentals de l'home sobre el seu origen i la seva fi» (*Compendi* 51), que l'esperit humà ja es planteja i, en part, pot també respondre, com ho mostra la reflexió filosòfica. Malgrat els relats dels orígens pertanyents a la cultura religiosa de tants pobles (cf. *Catecisme* 285), l'especificitat de la noció de creació només es va copsar, de fet, amb la revelació judeocristiana.

La creació és, doncs, un misteri de fe i, alhora, una veritat accessible a la raó natural (cf. *Catecisme* 286).

Aquesta peculiar posició entre la fe i la raó fa de la creació un bon punt de partida en la tasca d'evangelització i

de diàleg que els cristians estan sempre cridats a realitzar — particularment en els nostres dies[1] — , com ja feu sant Pau a l'Areòpag d'Atenes (Ac 17,16-34).

Se sol distingir entre l'acte creador de Déu (la creació *active sumpta*) i la realitat creada, que és l'efecte de tal acció divina (la creació *passive sumpta*)[2]. Seguint aquest esquema s'exposen a continuació els principals aspectes dogmàtics de la creació.

1. L'acte creador

1.1. «La creació és l'obra comuna de la Santíssima Trinitat» (Catecisme 292)

La revelació presenta l'acció creadora de Déu com a fruit de la seva omnipotència, de la seva saviesa i del seu amor. Se sol atribuir especialment la creació al Pare (cf. *Compendi* 52), així com la redempció

al Fill i la santificació a l'Esperit Sant. Al mateix temps, les obres *ad extra* de la Trinitat —la creació n'és la primera— són comunes a totes les persones divines i, per això, cal preguntar-se pel paper específic de cada persona en la creació, perquè «cada persona divina fa l'obra comuna segons la seva propietat personal» (*Catecisme* 258). Aquest és el sentit de l'apropiació dels atributs essencials (omnipotència, saviesa i amor respectivament), que tradicionalment també s'atribueixen a l'acció creadora del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant.

En el símbol nicenoconstantinopolità confessem la nostra fe «en un sol Déu, Pare totpoderós, creador del cel i de la terra», «en un sol Senyor, Jesucrist, [...] per ell tota cosa fou creada» i «en l'Esperit Sant, que és Senyor i infon la vida» (*DH* 150). Per tant, la fe cristiana parla no sols d'una creació *ex nihilo*, del no-res,

que indica l'omnipotència de Déu Pare, sinó també d'una creació feta amb intel·ligència, amb la saviesa de Déu —el *Logos*, per mitjà del qual tot va ser fet (*Jn 1,3*)—, i d'una creació *ex amore* (cf. *GS 19*), fruit de la llibertat i de l'amor que és Déu mateix, l'Esperit que procedeix del Pare i del Fill. En conseqüència, les processions eternes de les persones divines són a la base de la seva acció creadora[3].

Així, com no hi ha contradicció entre la unitat de Déu i el fet de ser tres persones, de manera anàloga no es contraposa la unitat del principi creador amb la diversitat dels modes d'obrar de cadascuna de les persones.

«Creador del cel i de la terra»

«“Al principi, Déu creà el cel i la terra”. Tres coses s'afirmen en aquestes primeres paraules de l'Escriptura: el Déu etern va posar un començament a tot el que existeix

fora d'ell. Només ell és creador (el verb “crear” —en hebreu *bara*— sempre porta Déu per subjecte). La totalitat del que existeix (expressada amb la fórmula “el cel i la terra”) depèn d'aquell que li ha donat l'ésser» (*Catecisme* 290).

Només Déu pot crear en sentit propi^[4], la qual cosa implica originar les coses del no-res (*ex nihilo*) i no a partir de quelcom preexistent; per a això es requereix una potència activa infinita, que només correspon a Déu (cf. *Catecisme* 296-298). És congruent, per tant, assignar l'omnipotència creadora al Pare, ja que ell és en la Trinitat *fons et origo* —segons una expressió clàssica—, és a dir, la persona de qui procedeixen les altres dues, principi sense principi.

La fe cristiana afirma que la distinció fonamental en la realitat és la que es dona entre Déu i les criatures. Això

va suposar una novetat en els primers segles, en els quals la polaritat entre la matèria i l'esperit donava peu a visions inconciliables entre si (materialisme i espiritualisme, dualisme i monisme). El cristianisme va trencar aquests motlles, sobretot amb l'afirmació que també la matèria (igual que l'esperit) és creació de l'únic Déu transcendent. Més endavant, sant Tomàs va desenvolupar una metafísica de la creació que descriu Déu com el mateix ésser subsistent (*Ipsum Esse Subsistens*). Com a causa primera, és absolutament transcendent al món i, alhora, en virtut de la participació del seu ésser en les criatures, és present íntimament en elles, les quals depenen en tot de qui és la font de l'ésser. Déu és *superior summo meo* i, al mateix temps, *intimior intimo meo* (cf. sant Agustí, *Confessions* 3,6,11; cf. *Catecisme* 300).

«Per ell tota cosa fou creada»

La literatura sapiencial de l'Antic Testament presenta el món com a fruit de la saviesa de Déu (cf. Sv 9,9). «No és el producte d'una necessitat qualsevol, d'un destí cec o de l'atzar» (*Catecisme* 295), sinó que és intel·ligible. La raó humana, que participa de la llum de l'enteniment diví, pot copsar-ne el sentit, encara que amb esforç i amb esperit d'humilitat i de respecte davant el Creador i l'obra seva (cf. *Jb* 42,3; cf. *Catecisme* 299). Aquesta realitat s'expressa plenament en el Nou Testament: en identificar el Fill, Jesucrist, amb el Logos (cf. *Jn* 1,1ss), afirma que la saviesa de Déu és una persona, el Verb encarnat, per qui tot va ser fet (*Jn* 1,3). Sant Pau formula aquesta relació de tot el que s'ha creat amb Crist aclarint que totes les coses han estat creades en ell, per mitjà d'ell i destinades a ell (cf. *Col* 1,16-17).

Hi ha, doncs, una raó creadora en l'origen del cosmos (cf. *Catecisme* 284)[5]. El cristianisme té, des del començament, una confiança gran en la capacitat de conèixer de la raó humana: està segur que la raó (científica, filosòfica, etc.) no podrà arribar mai a conclusions contràries a la fe, perquè totes dues provenen d'un mateix origen.

No és infreqüent trobar-se amb alguns que plantegen disjuntives falses com, per exemple, entre la creació i l'evolució. En realitat, una adequada epistemologia no sols distingeix els àmbits propis de les ciències naturals i de la fe, sinó que també reconeix en la filosofia un element de mediació necessari. D'una banda les ciències, amb el mètode i l'objecte propis, no cobreixen tot l'àmbit de la raó humana; d'altra banda la fe, que es refereix al mateix món de què parlen les ciències, necessita les categories

filosòfiques per formular-se i entrar en diàleg amb la racionalitat humana[6].

És lògic, doncs, que des de l'inici l'Església cerqués el diàleg amb la raó: una raó conscient del seu caràcter creat, perquè no s'ha donat a si mateixa l'existència ni disposa completament del seu futur; una raó oberta al que la transcendeix, en definitiva, a la Raó originària.

Paradoxalment, una raó tancada sobre si, que creu poder trobar dins seu la resposta als interrogants més profunds, acaba afirmant el sense sentit de l'existència i no reconeixent la intel·ligibilitat de la realitat (nihilisme, irracionalisme, etc.).

«Que és Senyor i infon la vida»

«Creiem que [el món] procedeix de la voluntat lliure de Déu, que ha volgut fer participar les criatures en el seu ésser, la seva saviesa, la seva bonesa: “Vós heu creat totes les coses, i pel

vostre voler totes, que no existien, foren creades” (*Ap* 4,11). [...] “El Senyor és bo per a tothom, estima entranyablement tot allò que ha creat” (*Sl* 145,9)» (*Catecisme* 295). En conseqüència, «sortida de la bondat divina, la creació participa d’aquesta bondat (“I Déu veié que era bo [...] molt bo”: *Gn* 1,4.10.12.18.21.31). Déu ha volgut la creació com un present» (*Catecisme* 299).

Aquest caràcter de bondat i de do lliure permet descobrir en la creació l’actuació de l’Esperit —que «batia les ales sobre l’aigua» (*Gn* 1,2)—, la persona que és do en la Trinitat, amor subsistent entre el Pare i el Fill. L’Església confessa la fe en l’obra creadora de l’Esperit Sant, que infon la vida i que és font de tot bé[7].

L’afirmació cristiana de la divina llibertat creadora permet superar les estretors d’altres visions que, posant una necessitat en Déu, acaben per

sostenir un fatalisme o un determinisme. No hi ha res, ni «dins» ni «fora» de Déu, que l'obligui a crear. Aleshores, quin és el fi que el mou? Què s'ha proposat en crear-nos?

1.2. «El món ha estat creat per a la glòria de Déu» (Concili I del Vaticà)

Déu ho ha creat tot «no per augmentar la seva glòria sinó per manifestar-la i comunicar-la» (sant Bonaventura, *Sent.*, 2,1,2,2,1). El Concili I del Vaticà (1870) ensenya que «per la seva bondat i la seva força totpoderosa, no per augmentar la pròpia benaventurança ni per adquirir la perfecció, sinó per manifestar-la pels béns que atorga a les criatures, el Déu veritable, amb designi libèrrim, en el començament del temps va crear alhora del no-res les dues criatures, l'espiritual i la corporal» (DS 3002; cf. *Catecisme* 293).

«La glòria de Déu és que es realitzi aquesta manifestació i aquesta comunicació de la seva bondat. Per això va crear el món. “Ens ha predestinat a esdevenir fills seus per Jesucrist, segons el beneplàcit de la seva voluntat, per a lloança de glòria de la seva gràcia” (Ef 1,5-6). “La glòria de Déu és que l’home visqui, i la vida de l’home és la visió de Déu”(sant Ireneu, *Adversus haereses* 4,20,7)» (Catecisme 294).

A diferència d’una dialèctica de principis contraposats (com s’esdevé en el dualisme maniqueu i també en l’idealisme monista hegelian), afirmar la glòria de Déu com a fi de la creació no implica una negació de l’home, sinó un pressupost indispensable perquè es realitzi. L’optimisme cristià arrela en l’exaltació conjunta de Déu i de l’home: «L’home és gran només si Déu és gran»[8]. Es tracta d’un optimisme i una lògica que afirmen l’absoluta prioritat del bé,

però això no significa que els homes siguin cecs davant la presència del mal en el món i en la historia.

1.3. La conservació i la providència. El mal

La creació no es redueix als inicis. Un cop «feta la creació, Déu no abandona la seva criatura a ella mateixa. No s'acontenta amb donar-li l'ésser i l'existència: la conserva a cada moment en l'ésser, li dóna la força d'actuar i la condueix al seu terme» (*Catecisme* 301). La Sagrada Escripura compara aquesta actuació de Déu en l'història amb l'acció creadora (cf. *Is* 44,24; 45,8; 51,13). La literatura sapiencial explicita l'acció de Déu que manté les criatures en l'existència. «¿Com subsistiria res, si vós no volguéssiu, o què seguiria existint, si vós no ho cridéssiu?» (*Sv* 11,25). Sant Pau va més lluny encara i atribueix aquesta acció conservadora a Crist: «Ell és abans de

totes les coses, i totes subsisteixen en ell» (*Col* 1,17).

El Déu cristià no és un rellotger o arquitecte que després d'haver realitzat la seva obra se'n desentén. Aquestes imatges són pròpies d'una concepció deïsta, segons la qual Déu no s'immisceix en els afers d'aquest món. Però això suposa una distorsió de l'autèntic Déu creador, perquè separen dràsticament la creació de la conservació i el govern diví del món[9].

La noció de conservació «fa de pont» entre l'acció creadora de Déu i el govern diví del món (providència). Déu no sols crea el món i el manté en l'existència, sinó que a més a més «condueix les seves criatures cap a la perfecció darrera, a la qual les ha cridades» (*Compendi* 55). La Sagrada Escriptura presenta la sobirania absoluta de Déu i en testimonia constantment la cura paterna, tant

en les coses més petites com en els grans esdeveniments de la història (cf. *Catecisme* 303). En aquest context, Jesús es revela com la providència «encarnada» de Déu, que atén com a bon pastor les necessitats materials i espirituals dels homes (*Jn* 10,11.14-15; *Mt* 14,13-14, etc.) i els ensenya a abandonar-se en la seva atenció (*Mt* 6,31-33).

Si Déu crea, sosté i dirigeix tot amb bondat, d'on prové el mal? «A aquesta pregunta tan punyent com inevitable, tan dolorosa com misteriosa, no hi podem donar una resposta ràpida. Només el conjunt de la fe cristiana pot oferir la resposta [...]. *No hi ha una sola ratlla del missatge cristià que no sigui, en part, una resposta a la qüestió del mal*» (*Catecisme* 309).

La creació no està acabada des del principi, sinó que Déu la va fer *in*

statu viae, és a dir, vers una meta última encara per assolir. Per realitzar els seus designis, Déu se serveix del concurs de les criatures i concedeix als homes una participació en la providència, tot respectant-los la llibertat encara que obrin malament (cf. *Catecisme* 302, 307, 311). El fet realment sorprenent és que «Déu, amb la seva providència omnipotent, pot treure un bé de les conseqüències d'un mal» (*Catecisme* 312). És una misteriosa però grandíssima veritat que «Déu col·labora en tot per al bé d'aquells qui l'estimen» (*Rm* 8,28)[10].

L'experiència del mal sembla manifestar una tensió entre l'omnipotència i la bondat divines que actuen en l'història.

L'omnipotència rep una resposta, certament misteriosa, en l'esdeveniment de la creu de Crist, que revela el «mode de ser» de Déu i

és, per tant, font de saviesa per a l'home (*sapientia crucis*).

1.4. La creació i la salvació

La creació «és el primer pas vers l'Aliança de l'únic Déu amb el seu poble» (*Compendi* 51). En la Bíblia la creació és oberta a l'actuació salvífica de Déu en l'història, que té la plenitud en el misteri pasqual de Crist i que assolirà la perfecció definitiva al final del temps. La creació està feta pensant en el dissabte, el dia setè, quan Déu culmina la primera creació i descansa. El dissabte s'obre al dia vuitè, quan comença una obra encara més meravellosa: la redempció, la nova creació en Crist (cf. *Catecisme* 345-349).

Així es mostra la continuïtat i la unitat del disseny diví de creació i redempció. Entre totes dues no hi ha cap hiat, perquè el pecat dels homes no ha corromput totalment l'obra

divina, sinó només un vincle. La relació entre totes dues —la creació i la salvació— pot expressar-se dient, per una banda, que la creació és el primer esdeveniment salvífic i, per una altra, que la salvació redemptora té les característiques d'una creació nova. Aquesta relació il·lumina importants aspectes de la fe cristiana, com l'ordenació de la natura a la gràcia o l'existència d'un únic fi sobrenatural de l'home.

2. La realitat creada

L'efecte de l'acció creadora de Déu és la totalitat del món creat, «el cel i la terra» (*Gn* 1,1). Déu és «creador de totes les coses —de les visibles i les invisibles, de les espirituals i les corporals—, que per la virtut omnipotent des del principi del temps va crear alhora del no-res les dues criatures, l'espiritual i la corporal, és a dir, l'angèlica i la mundana. Després va crear la

humana, com a comuna, composta d'esperit i de cos»[11].

El cristianisme supera tant el monisme (que afirma que la matèria i l'esperit es confonen, que la realitat de Déu i del món s'identifiquen), com el dualisme (segons el qual la matèria i l'esperit són principis originaris oposats).

L'acció creadora pertany a l'eternitat de Déu, però l'efecte d'aquesta acció està marcat per la temporalitat. La revelació afirma que el món ha estat creat com a món amb un inici temporal[12], és a dir, que el món ha estat creat juntament amb el temps, la qual cosa és força congruent amb la unitat del disseny diví de revelar-se en l'història de la salvació.

2.1. El món espiritual: els àngels

«L'existència dels éssers espirituals, no corporals, que la Sagrada Escripura correntment anomena

àngels, és una veritat de fe. El testimoni de l'Esriptura és tan clar com la unanimitat de la Tradició» (*Catecisme* 328). Totes dues els mostren amb la doble funció de lloar Déu i ser missatgers del seu designi salvador. El Nou Testament presenta els àngels relacionats amb Crist: creats per mitjà d'ell i destinats a ell (cf. Col 1,16). Envoltan la vida de Jesús des que neix fins a l'ascensió i són els anunciadors de la seva segona vinguda gloriosa (cf. *Catecisme* 333).

El àngels també són presents des de l'inici en la vida de l'Església, la qual se'n beneficia de l'ajuda poderosa i en la litúrgia s'hi uneix per adorar Déu. La vida de cada home és acompanyada des del naixement per un àngel que el protegeix i el condueix a la vida (cf. *Catecisme* 334-336).

La teologia (especialment sant Tomàs d'Aquino, el *Doctor Angèlic*) i el magisteri de l'Església han aprofundit en la natura d'aquests éssers purament espirituals, dotats d'intel·ligència i voluntat: afirma que són criatures personals i immortals, que superen en perfecció totes les criatures visibles (cf. *Catecisme* 330).

Els àngels van ser creats en un estat de prova. Alguns es van rebel·lar irrevocablement contra Déu. Caiguts en el pecat, Satan i els altres dimonis —que havien estat creats bons, però per si mateixos es van fer dolents— van instigar els nostres primers pares perquè pequessin (cf. *Catecisme* 391-395).

2.2. El món material

«Déu mateix va crear el món visible, amb tota la seva riquesa, la seva diversitat i el seu ordre. L'Esriptura presenta l'obra del Creador simbòlicament com un conjunt de sis

dies de “treball” diví que s’acaben amb el “repòs” del dia setè (*Gn* 1,1-2,4)» (*Catecisme* 337). «L’Església ha hagut de defensar molt sovint la bondat de la creació, àdhuc del món material (cf. *DS* 286; 455-463; 800; 1333; 3002)» (*Catecisme* 299).

«Per la condició mateixa de la creació, totes les coses són dotades de fermesa, veritat i bondat pròpies i d’un ordre» (*GS* 36, 2). La veritat i la bondat de tot el que s’ha creat procedeixen de l’únic Déu creador, que és alhora tri. Així, el món creat és un reflex aproximat de l’actuació de les persones divines: «en totes les criatures hi ha una representació de la Trinitat a manera de vestigi»[13].

El cosmos té una bellesa i una dignitat, en la mesura que és obra de Déu. Hi ha una solidaritat i una jerarquia entre els éssers, la qual cosa ha de menar-nos cap a una actitud contemplativa de respecte

vers les coses creades i les lleis naturals que les regeixen (cf. *Catecisme* 339, 340, 342, 354).

Certament el cosmos ha estat creat per a l'home, que ha rebut de Déu el mandat de dominar la terra (cf. *Gn* 1,28). Tal mandat no és una invitació a l'explotació despòtica de la natura, sinó a participar en el poder creador de Déu: mitjançant el treball, l'home col·labora en el perfeccionament de la creació.

El cristià comparteix les exigències justes que la sensibilitat ecològica ha manifestat en les últimes dècades, sense caure en una vaga divinització del món i afirmant la superioritat de l'home sobre la resta dels éssers com «*el cim* de l'obra de la creació» (*Catecisme* 343).

2.3. L'home

Les persones humanes tenen una posició peculiar en l'obra creadora de Déu, perquè participen alhora de

la realitat material i espiritual.

L'Escriptura ens diu que Déu només va crear l'home a imatge i semblança seva (cf. *Gn* 1,26). Déu l'ha posat al capdavant de la realitat visible i li dóna una dignitat especial, perquè «de totes les criatures visibles, només l'home “és capaç de conèixer i d'estimar el seu creador” (*GS* 12, 3); és “l'única criatura d'aquest món que Déu ha volgut per si mateixa” (*GS* 24, 3); només ell és cridat a participar, pel coneixement i l'amor, de la vida de Déu. Per aquest fi ha estat creat i aquesta és la raó fonamental de la seva dignitat» (*Catecisme* 356; cf. *ibídem*, 1701-1703).

Home i dona, en la seva diversitat i complementarietat volgudes per Déu, tenen la mateixa dignitat de persones (cf. *Catecisme* 357, 369, 372). En tots dos es dóna una unió substancial del cos i l'ànima: l'anima és la forma del cos. Com que és espiritual, l'ànima humana és creada immediatament

per Déu (no és «produïda» pels pares, ni tampoc és preexistent) i és immortal (cf. *Catecisme* 366). Aquests dos punts (l'espiritualitat i la immortalitat) es poden mostrar filosòficament. Per tant, és un reduccionisme afirmar que l'home procedeix exclusivament de l'evolució biològica (evolucionisme absolut). En la realitat hi ha salts ontològics que no poden explicar-se només amb l'evolució. La consciència moral i la llibertat de l'home, per exemple, manifesten la seva superioritat sobre el món material i són una mostra de la seva dignitat especial.

La veritat de la creació ajuda a superar dues posicions antagòniques: negar la llibertat (determinisme) i, a l'extrem contrari, exaltar-la indegudament. La llibertat humana és creada, no absoluta, i existeix en mútua dependència amb la veritat i el bé. El somni d'una

llibertat com a poder absolut i arbitrarietat respon a una imatge deformada no sols de l'home, sinó també de Déu.

Mitjançant l'activitat i el treball, l'home participa del poder creador de Déu[14]. A més a més, la seva intel·ligència i voluntat són una participació, una espurna, de la saviesa i l'amor divins. Mentre que la resta del món visible és un mer vestigi de la Trinitat, l'ésser humà constitueix una autèntica *imago Trinitatis*.

3. Algunes conseqüències pràctiques de la veritat sobre la creació

La radicalitat de l'acció creadora i salvadora de Déu exigeix de l'home una resposta que tingui aquest mateix caràcter de totalitat: «Estima Jahvè, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb totes les forces» (*Dt 6,5; cf. Mt 22,37; Mc 12,30;*

Lc 10,27). En aquesta correspondència es troba la felicitat autèntica, l'única actitud que orienta plenament la llibertat humana.

Alhora, la universalitat de l'acció divina té un sentit intensiu i extensiu: Déu crea i salva tot l'home i tots els homes. Correspondre a la crida de Déu a estimar-lo amb tot el nostre ésser està intrínsecament unit a portar el seu amor arreu del món[15].

El coneixement i l'admiració del poder, la saviesa i l'amor divins condueixen l'home a una actitud de reverència, adoració i humilitat, a viure en la presència de Déu sabent-se fill seu. Al mateix temps, la fe en la providència dóna al cristià una actitud de confiança filial en Déu en totes les circumstàncies: amb agraïment davant els béns rebuts i amb senzill abandó davant el que

pugui semblar dolent, perquè Déu treu dels mals uns béns més grans.

Conscient que tot ha estat creat per a la glòria de Déu, el cristià procura conduir-se en totes les accions cercant el fi veritable que omple la vida de felicitat: la glòria de Déu, no la pròpia vanaglòria. S'esforça per rectificar la intenció en les accions, de manera que pugui dir-se que l'únic fi de la seva vida és aquest: *Deo omnis gloria!*[16].

Déu ha volgut posar l'home al capdavant de la creació atorgant-li el domini sobre el món, de manera que el perfeccioni amb el treball. Per tant, l'activitat humana pot ser considerada com una participació en la divina obra creadora.

La grandesa i la bellesa de les criatures suscita en les persones admiració, hi desperta la pregunta sobre l'origen i el destí del món i de l'home: els fa entreveure la realitat

del seu creador. En el diàleg amb els no creients, el cristià pot suscitar aquestes preguntes, perquè les intel·ligències i els cors s'obrin a la llum del Creador. Així mateix, en el diàleg amb els creients de les diverses religions, el cristià troba en la veritat de la creació un excel·lent punt de partida, perquè es tracta d'una veritat en part compartida, que constitueix la base per afirmar alguns valors morals fonamentals de la persona.

Santiago Sanz

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església catòlica 279-374. *Catecisme de l'Església catòlica. Compendi* 51-72. DH, n. 125, 150, 800, 806, 1333, 3000-3007, 3021-3026, 4319, 4336, 4341. Concili II del Vaticà, *Gaudium et spes* 10-18, 19-21, 36-39 [sigla: GS]. Joan Pau II, *Creo en Dios Padre. Catequesis sobre el Credo (I)*, Palabra, Madrid 1996,

181-218.

Lectures recomanades

Sant Agustí, *Confessions*, llibre XII.

Sant Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae* 1 q.44-46.

Sant Josepmaria, homilia «Estimar el món apassionadament», a *Converses amb Mons. Escrivà de Balaguer* 113-123.

Joseph Ratzinger, *Creación y pecado*, Eunsa, Pamplona 1992.

Joan Pau II, *Memoria e identidad*, La esfera de los libros, Madrid 2005.

[1] Entre altres moltes intervencions, cf. Benet XVI, *Discurs als membres de la Cúria romana*, 22-XII-2005; *Fe, raó i universitat (Discurs a Regensburg)*, 12-IX-2006; *Àngelus*, 28-I-2007.

[2] Cf. sant Tomàs, *De Potentia* q.3 a. 3, co.; el *Catecisme* segueix el mateix esquema.

[3] Cf. sant Tomàs, *Super Sent.*, lib. 1, d. 14, q.1 a.1, co.: «són la causa i la raó de la processió de las criatures».

[4] Per això es diu que Déu no necessita instruments per crear, ja que cap instrument no posseeix la potència infinita necessària per crear. Per tant, quan parlem, per exemple, de l'home com a creador o fins i tot com a capaç de participar en el poder creador de Déu, no utilitzem l'adjectiu *creador* de forma analògica, sinó metafòrica.

[5] Aquest punt apareix amb freqüència en els ensenyaments de Benet XVI, per exemple, *Homilia* a Regensburg, 12-IX-2006; *Discurs* a Verona, 19-X-2006; *Trobada amb el clergat de la diòcesis de Roma*, 22-II-2007; etc.

[6] Tant el racionalisme científicista com el fideisme acientífic necessiten una correcció des de la filosofia. A més, s'ha d'evitar l'apologètica falsa de qui veu concordances forçades que cerquen en les dades científiques una verificació empírica o una demostració de les veritats de fe: com ja hem dit, es tracta de dades que pertanyen a mètodes i disciplines diferents.

[7] Cf. Joan Pau II, carta encíclica *Dominum et vivificantem*, 18-V-1986, 10.

[8] Benet XVI, *Homilia*, 15-VIII-2005.

[9] El deisme suposa un error en la noció metafísica de creació perquè, en la mesura que és donació de l'ésser, implica que la criatura en depèn ontològicament, que no es separable de la seva continuació en el temps. Totes dues, la creació i la conservació, constitueixen un mateix acte, encara que puguem distingir-les

conceptualment: «la conservació de les coses per Déu no es dona per alguna acció nova, sinó per la continuació de l'acció que dona l'ésser, que és certament una acció sense moviment i sense temps» (sant Tomàs, *Summa Theologiae* 1 q.104 a.1 ad 3).

[10] En continuïtat amb l'experiència de tants sants de la història de l'Església, aquesta expressió paulina es trobava sovint en els llavis de sant Josepmaria, que vivia i animava així a viure en una joiosa acceptació de la voluntat divina (cf. sant Josepmaria, *Solc* 127; *Via Crucis*, IX, 4; *Amics de Déu* 119). D'altra banda, l'últim llibre de Joan Pau II, *Memòria i identitat*, és una pregona reflexió sobre l'actuació de la providència divina en l'història dels homes, segons aquella altra asserció de sant Pau: «No et deixis vèncer pel mal; sinó venç el mal amb el bé» (Rm 12, 21).

[11] Concili IV del Laterà (1215), DH 800.

[12] Així ho ensenya el Concili IV del Laterà i, referint-s'hi, el Concili I del Vaticà (cf. respectivament DH 800 i 3002). Es tracta d'una veritat revelada que la raó no pot demostrar, com ho va ensenyar sant Tomàs en la famosa disputa medieval sobre l'eternitat del món: cf. *Contra Gentils*, lib. 2, cap. 31-38, i l'opuscle filosòfic *D'aeternitate mundi*.

[13] Sant Tomàs, *Summa Theologiae* 1 q.45 a.7, co.; cf. *Catecisme* 237.

[14] Cf. sant Josepmaria, *Amics de Déu* 57.

[15] Que el apostolat és un sobreiximent de la vida interior (cf. sant Josepmaria, *Camí* 961) es manifesta com el correlat de la dinàmica *ad intra* – *ad extra* de l'acció divina, és a dir, de la intensitat de l'ésser, de la saviesa i de l'amor

trinitari que es desborda vers les criatures.

[16] Cf. sant Josep maria, *Camí* 780; *Solc* 647; *Forja* 611, 639, 1051.

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca/article/resum-de-fe-
cristiana-6-la-creacio/](https://opusdei.org/ca/article/resum-de-fe-cristiana-6-la-creacio/) (01/04/2026)